

Zinnen als bouwwerken. Computerprogramma's voor grammatica-oefeningen.

1 januari 1993

Auteurs: Peter Diesveld, G. Kempen

Volume: 24

Nummer: 4

Pagina's: 130-138

Documenten

- [moer_jrg24_033.pdf](#)

peter diesveld jasje te stek en met behulp van grafische technieken kan de computer de structuur van zinnen op een aanschouwelijke wijze weergeven bijvoorbeeld in de vorm van bouwwerken dit levert een veel inzichtelijker en systematischer zinnenbouwnotatie op dan de in het onderwijs zinnen als bouwwerken gangbare haakjes en onderstrepingen interactieve technieken kunnen eentonige oefeningen computerprogramma's voor zinsontleding en woordbenoeming bijvoorbeeld in werkboekjes van hun saai grammatica oefeninge nheid ontdoen door ze in te bedden in attractieve en motiverende computer spelletjes kempen 1987 en kempen jongen janner 1990 peter diesveld en g kempen varen de vakgroep twee nieuwe computerprogramma's psychologische functieleer en theoretische psychologie van de rijksuniversiteit leiden ontwikkelden eerst beschrijven we taaltrise n op het tweede computeryrogramm s voor oefening in woordfaamde te tris ge ent computerspel woord en en benoeming en zinsontleding beide programma's c woordsoorten nemen de gedaante aan van gaan uit van een boomdiagram en zijn bedoeld om blokken die net als in telris snel gestapeld bepaalde trise n te oefenen liet zijn hulpmiddelen moeten worden hiermee kunnen leerlingen ter ondersteuning van de docent de auteurs zien zich oefenen in woordbenoeming dat wil zeggen computerondersteuning bij grammatica orde nvijs als gen het aanduiden van de woordsoort waartoe een effectieve onlinenethoetle in dit artikel beide woorden van een zinnenbehooren taalkundige schrijven zij beide computerprogramma's een recente ontleding het tweede programma het computerspel van deze programma's en een reactie waarbij de computerspel palladio laat leerlingen oefenen in programma's geplaatst worden in het kader van de zinsontleding de bouw van een zin wordt in de volgende afbeelding gebracht als een soort greekse tempel bepaalde onderdelen van de tempel ontbreken echter aan de voet van de tempel liggen blok de didactiek van het initiele grammatica onken met namen van zinsdelen en woordgroepen derwijs heeft

de laatste eeuw geen ingrijpende veranderingen ondergaan bij een goed rende taalwetenschap. Het is niet verwonderlijk dat de taalwetenschap in de tempel terugplaatst en nu niet zou daar niets op tegen zijn helaas staan beide programma's gaan uit van een bouwde resultaten in een slechte verhouding tot de methoden die vooraf zinnen zijn bouwwerken worden geleverde inspanning zinsontleding en woordgroepen zijn de bouwstenen die woordbenoeming zijn in de praktijk evenwel kunnen en gebruikt worden als oefenmaterieel onmisbaar bij het leren spellen en schrijven en nadat de leerkracht de inhoudelijke uitleg in het vreemde talenonderwijs daarom is het heeft verzorgd het zijn dus hulpmiddelen ter zaak te zoeken naar meer effectieve onderwijsontwerpsystemen van de docent de programma's methoden het is teleurstellend te moeten zijn flexibel en laten de docent vrij in de keuze constateren dat taalwetenschap en onderwijs van grammatische termen en in de omvang kunde zich maar weinig met dit vraagstuk van de terminologie daardoor kunnen en ze naar hebben beziggehouden vergelijk dit maar eens onze mening een aanvulling vormen op diverse met de uitgebreide bemoedeningen van de gangbare taalmethoden wetenschappers met het rekenen en wiskunde onderwijs onder andere in het freudenthal taaliris instituut in utrecht kempen 1993 in taaliris nemen woorden en woordsoorten computerondersteuning is een van de midde de gedaante van blokken aan die op elkaar geleidelijk om grammatica onderwijs in een nieuw stapeld kunnen worden en het spel begint met 130 woorden 1993 4 f f l i e i afbeelding 1 taaltrishet eerste niveau met 3 benoemde woorden een blokken-doos ter breedte van het scherm bovendien staan deze keurig onder elkaar op de bodem verschijnt een rij blokken op rangschikt op hogere niveaus zijn er minde r elk blok staat een woord afgedrukt en tezamen visuele aanwijzingen bovendien stijgt het aan vormen de woorden een zin boven de bak tal woorden per zin en wordt de toegevoegde twee andere blokken met namen van speeltijd per zin korte r zodra de leerling alle woordsoort en bijvoorbeeld znw voor zelf zinnen van een niveau goed benoemd heeft gaat s tandig naamwoord vz voor voorzetsel zie af het programma een stapje hoger en krijgt de beelding r met de muis klikt de leerling een bonus vanaf niveau 5 staan alle zo achtereenvolgens op een woord blok en op woordsoorten op het scherm en zijn alle visueel het bijbehorende woordsoort blok gebeurt aanwijzingen verdwenen afbeelding 2 dit correct dan valt het woordsoort blok met wanneer de leerling een woord fout be een sierlijke boog op het woord zodra alle noemde heeft verschijnt er een mededeling verdwijnt auto een nieuw rij woord blokken matisch na een paar seconden of als de leerling op een muis knop drukt slaagt de leerling het programma heeft 12 niveaus ieder hoger niet in de zin binnen een bepaalde tijd te niveau wordt een beetje moeilijker op het benoemen dan komt er een nieuwe rij eerste niveau zijn er drie visuele aanwijzingen woord blokken een nieuwe zin bovenop die de leerling kunnen helpen de breedte van onafgemaakte zin te liggen deze nieuwe zin een woord en de bijbehorende woordsoort moet nu eerst benoemd worden voordat de zijn gelijk alleen de daadwerkelijk in de zin leerling verder kan met de eerste zin net als gebruikte woordsoorten worden g

etoond en in tetris ook daar moet de spel er voor zo r 1993 4 moer 1 3 1 laf n e hi d i y t zrr e urda u d r r u h r rrcda a beeldiiy 2 tnaltris nivenii r tijdsove rstlirijd iirq geeft eer extra zi n gen dat rijen met blokken tijdig worden ver kan de l eerling na een minimum aan uitleg en wijderd zodat de stapel niet te hoog wordt zie leertijd aan de slag ten tweede de beweging en ook afbeelding 2 van de blokken en de weergave van een score het spel kan op ieder moment gestopt wor t eller e n tijdsbalk zijn o ntworpen op een ma den indien de leerling bij de eerste so hoogst nier die de motiv e rende werking van een scorende leerlingen zit vraagt het programma computerspel imiteert dit om verveling bij om zijn haar naam en voegt die toe aan de het h erhalen van d e oefe ningen zo lang moge high score list deze lijst geeft de leerlingen lijk uit t e s t e llen ten derde slagen d e leerling e n weer in rangorde van woordbenoemingsvaar op de laagste van de 12 niveaus er vaak in digheid deze lijst kan tevens dienen als score om een correct e gok te nak en door aan te n e overzicht voor de docent men dat blokken van gelijke breedte bij e lkaar horen dit maakt het s pel ook aantrekkelijk achtergron d voor l ee rlinge n di e no g weinig vaardig zijn in woordb eno e ming taal iris is een oefenprogram ma met een gea vanceerde grafische weergave en een eenvou verdere gegevens over taalris dige bediening het helpt leerlingen bij het in oefenen van nieuw ver worven kennis over het programma dient om woordbenoeming woordbenoeming daarbij maakt het op drie zelfstandig te oefenen de docent gebruikt het manieren gebruik van alledaagse kennis ten na de behandeling van delen van woordbe eer ste het spel werkt met overbekende objec noeming ten blokken en acties stapelen hierdoor het draait onder windows op een pc at 2 86 spreekt de bediening min of meer vanzelf en of hoger met 2 mb geheugen 1 3 2 moer 1993 4 ijaeeiaing 3 i auaaio rnaa et van een zin een cirtekse tempe l het bevat een ruim bestand met voorbeeldzin de leerkracht kan de woordsoortbenamingen nen deels uit kinderlit eratuur en afkortingen helemaal aanpassen aan eigen de leerkracht kan dit bes tand zelf aanvullen voorkeur en favoriete taalmethode een bijge met behulp van een gewone tekstverwerker leverd controleprogramma helpt hierbij onder andere het bij de comenius computers de leerkracht kan voorbeeldzinnen en de bi jgeleverde write of wordperfect onder de woordsoortbenamingen uit een andere taal nieuwe zin moet een rij woordsoorten worden dan nederlands invoeren dit maakt het pro ingetypt gescheiden door spaties bijvoor bramma bruikbaar in het vreemde talenon beeld derwijs zijn blauwe ogen sch itterden van blijheid bruik baarheidsonderzoe k bez vnv bnw znw zww vz zn w merle 19 93 en witmus 1993 hebben res t is heel s til en pectievelijk in de brugklas van een vso lom pers vnv kww bijes bnw n eve n sch v w school en in groep 8 van een basisschool een heel donker op de zolder eerste bruikbaarheidsonderzoek uitgevoerd bijes bnw vz les znw de resultaten daarvan waren gunstig van in to 1993 4 moer 133 a b eeldirrq 4 tempel met dri e ontbrek e nde s ten e n taal 21 l ee rlingen m et weinig of geen compu palladi o te rerva rin g hadde n er s le c hts drie na e en mi nuut ond e rste uning nodig bij de bediening de naam van dit programma is ontleend aan de overige n hadden in niet veel meer dan een palladio e e n italiaanse renais s ance architect halve minuut door hoe het programma werkt d e gevels van zijn vaak t e mpelachtige gebou de motiv erende we rking bl ee k groot de leer wen hebb e n

ge woonlijk meerdere klassieke lingen sp eel den enthousiast en geconcentreerde elementen bijvoorbeeld timpanen boven en treerde de gebruikte versie was echter nog niet achter elkaar heel maar alfo utloos en liet ongelimiteerd gok het programma ondersteunt het ontleedonken toe deze euvels zijn inmiddels verhol derwijs door zinsbouw op beeldende wijze inpenhet wijzigen van het oefenzinnenbe de vorm van griekse tempels weer te geven stand gaf enkel e problem en waar schijnlijk de bouw van zulke tempels vertoont namelijkomdat de docent en niet vertrouwd waren niet verrassende overeenkomsten niet die van zin de zoekvervangfunctie in write zij waren drie belangrijke bouwelementen van echter zeeerpositieve taalirische zowel over de een tempel zijn timpaan fries en zuilvoet vorm als over de inhoud met name zagenze deze corresponderen niet drietypen zins het als een pluspunt dat weinig of geen uitleg bouwonderdelen woordgroep grammatische nodig was en dat het spel goed inpasbaar bleek functie en woordsoort zie bijvoorbeeld in de klassieke organisatie afbeelding 3 woordgroepen naamwoord groep voorzetselgroep maar ook hoofd en bijzin worden uitgebeeld in de vorm van timpanen driehoeken woordsoorten staan 134 moer 1993 4 in 0 1 i